

L' ART DEL PAGÉS

CIRCULAR

DE LA DIRECCIÓ GENERAL DE BENEFICENCIA Y SANITAT

Ab lo fi d' evitar que s' exporti á Inglaterra bestiar boví que no estiga complertamente sá, y que 'l tráfic ja considerable, entre nostra nació y aquella, que ofereix perspectives de gran desentrotllo, no puga sufrir perjudici ha acordat prevenir que s' observin rigurosament las disposicions següents:

1.ª Que avans d' embarcarse 'l bestiar siga examinat cada cap separada y minuciosament per un Menescal degudament autorisat y responsable.

2.ª Que en cas de trovarse que un sol dels caps pateixi malaltia, calsevol que siga aquesta, se prohibeixi l' embarch de tota la partida á que pertenesca, senyalant-se la mateixa é impedint que 's verifiqui posteriorment.

3.ª Que s' examini ab molt cuydado tot barco que 's dediqui á la conducció de bestiar avans de procedirse al embarch y si no 's trova complertament net y desinfectat se prohibeixi 's verifiqui fins que aquell se trovi en estat que meresca la aprobació de la autoritat que l' inspeccioni.

4.ª Que 's netejin y desinfectin degudament cada

vegada que s' usin los wagons, cuadras y embarcaderos dedicats al transport y estancias del bestiar destinat á la exportació.

5.º Que 's procuri hi haja una bona provisió d' aygua en tots los punts d' embarch.

AGRICULTURA PRÁCTICA

LO ERINEUM Ó ERINOSIS

la ANTRACHNOSIS (1) ó Carbó, y la PERONOSPORA ó MILDEW (pron. mildiu.)

Invadits com n' apareixen molts dels vinyats de nostra provincia per aquestas tres plagas, amenassant fer més y més trista la situació de nostres culliters, sobradament afligits ab la persistencia del *Oidium tuckeri* y la presencia en porta de la inexorable *Philoxera vastatrix*, no será per demés que 'ns ocupém un poch d' aquellas ditas plagas, pera donar á coneixer als llegidors los caràcters particulars que las distingeixen, las causas á que son atribuhidas y los diferents medis fins aquí empleats pera combátrerlas.

Comensarém per lo *Erineum* ó *Erinosis*, que apar la ménos terrible de las tres, seguirém per la *Antrachnosis* ó Carbó, que revesteix ja alguna major gravetat, y terminarém per la *Peronospora mildew*, que no falta qui l' ha cañificada de pitjor que la *Philoxera* per lo molt ménos temps que emplea pera destruir lo cep.

Erineum ó Erinosis.

Se considera producte de la picadura d' un insecte (acaro microscópich, lo *Phytoptus vitis*.)

Los caràcters que ofereix son: un inflament ó berruga per la part superior dels pámpols, y en la part inferior ó de dessota, una tacas, primer blancas y molt aviat rojas, corresponents á

(1) Segons M. Pery, dea ía di se *Antrachosis*.

las berrugas de la part superior. Ditas tacas ofereixen certa pelositat.

Casi tots los remeys que s' emplean contra la *Peronospora*, serveixen contra lo *Erinosis*, y fins lo mateix sofre que s' usa pera combatre lo *Oidium*, bastará també.

Lo Antrachnosis ó Carbó.

Consisteix aquesta malaltia dels ceps en unas tacas negres, més ó ménos numerosas, grans y fondas, que apareixen sobre totas las parts verdas dels mateixos, vergas, fullas, banyas y fruit.

Se presenta en la primavera, quan lo temps es fret y humit. A voltas no son més que punts negres disseminats, d' assi d' allá, no afectant més que la epidermis, y no ofereixen gravetat. Aumenta durant quatre á set setmanas y minva després ab las calors y la sequedat.

Pero aytals tacas no permaneixen sempre epidérmicas solzament, sino que penetran fundament en los teixits y donan lloch á grans excoriacions, semblants á las que produheixen las pedregadas.

Quan lo mal adquireix semblants proporcions, las vinyas presentan un aspecte trist; los sarments curts, caragolats, cuberts de llargas excoriacions negrosas, alternan ab parts encara verdas, pero marcidas, brutas, arrugadas, y lo mateix las fullas y 'ls fruyts.

En aquest cas la cullita pot esser enterament destruhida, y la vegetació detinguda.

Aquesta malaltia, diu M. Lluís Vialla, escritor francés, fou per primera vegada descrita per los senyors Dupal y Fabre en 1853, denunciant la presencia d' un bolet en las alteracions produhidas per lo *antrachnosis*.

En un principi 's creya aquest mal fill de l' acció combinada de la humitat y 'l sol. Se suposava que la primera, formant gotetas sobre la part verda del cep, prenia la forma de petits lentes que concentrant los raigs del sol, produhia unas veritables cremaduras, á las que seguian las excoriacions. La formació

dels petits bolets se considerava, en semblants hipòtesis, consecució de l'alteració dels teixits cremats.

Avuy los sabis observadors opinan de diferent manera, y diuhen que la antrachnosis es engendrada per un bolet nomenat *Sphalocema ampelinum* que s'implanta sobre las parts verdas de la vinya quan las circunstancias atmosféricas li son favorables, es á dir, quan lo temps es humit

Aquest bolet té la singular propietat de penetrar en los teixits del cep; de desorganisarlos desenrotllantse; y de produhir, com darrera consecuencia, las tacas negras y las excoiaciones características d' aquest mal.

La humitat li es indispensable, y se 'l pot reproduhir, segons sembla, á voluntat, espargint sos gèrmens sobre vergas ó sarmenys suficientment mullats y ficats sols per lo cap dins l'aygua pera que pугan vegetar.

M. Bouchard en lo *Journal d'agriculture pratique* de primers de Maig de 1881, descriu los efectes de la *antrachnosis* en algunas comarcas de Fransa dihent que á darrers de Juliol los sarmenys se posavan malalts, estavan cuberts de pichs negres que se extenían rapidament, després rodejavan lo dit sarment, y formavan un veritable anell de contorns mes ó menos regulars, que poch á poch enclohián las brancas com dins d' un estoig, y, oposantse á la lliure distribució de la sava, privava de vida á la part superior de ditas brancas incompletament llenyificadas.

Los grans dels rahims eran, diu, igualment tacats, y las tacas s' aixamplavan també molt depressa, encloguent los dits grans dintre una especie de xarxa, de punt extremadament fi, que 'ls impedia la creixensa y 'ls donava l'aspecte de barnissats.

En un principi s' emplea, pera combatre la *antrachnosis*, l'ensofratje com se feya contra lo *oidium*, y se li atribuhian resultats satisfactoris sobre tot si se l' aplicava en bons temps, y no sobrevenian plujas ni humitats y no havia encara lo parásit penetrat dins los teixits del cep.

A mitjans de Juliol de 1882, M. Paul Sol, en una memoria que li fou premiada per la Societat d' agricultors de Fransa, proposá los següents tractaments contra lo mal de que tractém.

1.er En lo hivern, rentar ab un pinzell la part vella del ceps

ab una dissolució de sulfat de coure (vidriol vert): 4 ó 5 kilógrams dissolts en calent en 10 ó 12 litres d' aygua per cada 1,000 ceps.

2.^{on} Netejar bé las bassetas, que rodejan los ceps, cremant las fullas que s' hi arrepleguin.

3.er A principis de Maig treballar la terra en solchs que segueixin la direcció dels vents dominants.

4.^{rt} Avans de la florida, donar una ensofrada ben abundanta, á fi de que quedi en terra bona porció de sofre.

5.^{nt} Alguns dias després, espargir, com se fa ab lo sofre, cals en pols pera que 'n quedi bastanta en terra.

6.^t Després de espargida la cals, fer altre tant ab sulfat de ferro en pols, uns 50 kilógrams per hectàrea.

Si l' any es molt humit, aquestas tres operacions deurán esser repetidas sens titubejar.

En lo mateix any, en lo departament de la Gironda se feren aplicacions molt grandiosas y ab molts bons resultats d' un remey proposat per M. Reich com practicat ja feya 20 anys per lo agricultor suís M. Icnof, lo donar un bany ó capa de sulfat de ferro dissolt en aygua, á 500 grams per litre, á las socas y brancas dels ceps, acabada la poda y 15 dias avans de brotar. Sembla que aquest remey serveix al mateix temps contra l' *oidium*.

En lo següent any 1883, lo conegut especialista M. Planchon encomiá en lo *Messenger agricole* los bons efectes del bany ó capa de sulfat de ferro (segons ell, 1 kilógram per litre d' aigua) com á medi preventiu; y 'l mateix sulfat ab guix en pols sobre las vergas y pámpols com á medi curatiu.

En lo que difereixen alguns dels preconisadors d' aquest remey es en la conveniencia ó inconveniencia de que 'l bany de sulfat compregua ó excloga 'ls borrons dels ceps acabats de podar; y apar que no está exempt de perills lo primer.

Quan aquest bany no ha produhit prou efecte, ó be un temps excepcional, ó la incuria dels vehins origina una invasió en los darrers de Juny y primers de Juliol, en lloch del sulfat ab aygua s' emplea 'l sofre y sulfat en pols, havent donat segons sembla, molt bon resultat un producte anomenat *Fungivoro*,

que segons anàlisis, comprén de 15 á 20 per 100 de sulfat de ferro; altre tan de sofre y 'l restant de guix parrell ó carbonat de cals.

Darrerament un propietari de Mandoel, M. Quiot, en lo avans dit *Méssager agricole*, al temps que confirma 'ls bons efectes de la capa de sulfat ab aygua, diu que una nova invasió tardana que se li presentá, la va combatre victoriosament ab un espolvoreix de cals hidràulica, mes abundant en los ceps atacats que en los que no ho semblavan encare.

En Italia, Austria y Suissa, se ve empleant també ab lo millor éxit aquest sistema de curació, y en una revista especialista de la primera d'aquestas nacions, *Il Monitore vinicolo* se publicá un estat de cost del mateix, en la següent forma:

Un jornal de treballador, dona ó noy.	Ptas. 1'
Sulfat de ferro 0'20 grams.	» 0'20
Pinzell que dura sols 2 dias.	» 0'20

Costarán 160 ceps. 1'40

Calculant 5,000 ceps per hectàrea, lo cost de la rentada seria de 44 pesetas.

M. Bouchard de lo *Journal d'agriculture pratique* diu haver-li donat bon resultat una rentada en igual forma d'ácit sulfúrich (oli de vidriol) disolt, 100 grams en 900 de aygna, calculant son cost per hectàrea en 10 franchs 50 céntims, d'aquesta manera:

15 kilos ácit, á 0'30 frs. un.	4'50
Aygua posada en la vinya.	3'
Duas bujolas de fusta, de capiguda 10 litres una..	6'
Duas bronjas de pintor.	3'
Dos jornals á 2'50 per dia, tres dias cada un. . .	15'

Cost de 3 hectàreas. 31'50

Pronóspora ó Mildew.

Aquesta plaga fou importada per primera vegada, segons apar, per los ceps americans que 's troban molt afectes á patir-la, preocupant no poch als que han acudit á aquest medi pera repoblar sos vinyats destruïts per la filoxera.

M. Max. Corun en 1873 va fer present aquest perill, qual realisació fou comprovada por M. Millardet y M. Planchon en 1880, havent pres desde llavors gran increment semblant malura, no sols en los plantats americans, si que també en los indígenes de Fransa y de Italia, causant grans danys en molts d'ells y posant en verdadera alarma als culliters y naturalistas dels dos països.

En la darrera d'aquestas nacions y en vista d'una, tan forta com imprevista invasió d'aquesta plaga en l'any 1880, lo Dr. Negri emeté la opinió de que havia sigut aportada per lo vent, fundantse, pera dirho en que solsament estavan atacats los ceps exposats al S. E. que fou lo gran vent que bufá, y completament immunes tots aquells als que resguardés una paret, un grupo d'arbres ó qualsevol altre reparo semblant.

Y 'l professor Calloni, en lo *Agricoltore Ficinense*, abundant en la mateixa idea, digué que creya probabilíssim que la *Peronospora* hagués arribat á Europa, principalment per medi del transport dels seus *sporos*, operat per los vents del S. O., calents y humits que diuhen en Italia *sirocco*, que portan á voltas als Alpes las plujas que diuhen de sanch, per estar impugnadas de polvos roigs. Y com que examinats aquestos polvos per Ehrenberg, resulta acusar la presencia constant d'especies perteneixents á la fauna y á la flora microscópicas americanas, y l'ausencia absoluta de las africanas, s'ha deduhit que venen de las planurias de las Amassonas, atravessant lo Atlántich, ab los vents contra alisios del S. O., los que traspasada la calma del Trópich, baixan sobre Europa com vents extra-tropicals de dit S. O.

Los efectes del *milden* son altamente desastrosos quan obté ell gran desenrotllo, afavorits per un temps en que alternin las humitats y 'l sol, com succehi en la Argelia y en Italia en l'any de 1880.

Lo avans citat doctor Negri deya en un dels números del *Giornale vinicolo italiano*, parlant de dita invasió, que era precis veure aquells vinyats pera poder fersen una idea. «Se diria» afegia «que un buf de foch los ha recorreguts, espargint per tot «la desolació. Lo vert rialler dels pampols en l'estiu s'ha cam-

«biat en un esqualit rojent y despullat de la tardor, formantli «contrast estrany los rahimets reconcolits de esmortuidas tintas.»

Y 'l director del gabinet criptogámich de Pavia parlava així mateix al ministre d' agricultura en aquestos termes:

«No titubejaré en declarar la *Peronospora* un assot mes de «sastrós y terrible que 'l *oidium* y fins que la *filoxera*.» Perque realment: la marxa de la filoxera es lenta; la del *oidium* lenta, y mes dolenta pera 'l fruyt que pera la planta; al par que la de la *Peronospora* es fulminant, vasta y enterament destructora.

En Fransa 'ls departaments del Gard, del Var, del Herault y del Garona, sofriront molt en aquell any. y desde 'l camí de ferro de Tolosa á Burdeus, se veyan milers d' hectáreas de vinyas, despulladas de llurs fullas, com solen estar á mitjans de Novembre. En alguns punts arrivaren á creure que no podian sisquera veremar; y si be pogueren ferho, la qualitat dels vins obtinguts en totas aquellas regions va disminuir extraordinariament á causa de la falta de maduresa dels rahims, produhida per la caiguda dels pámpols.

En Suissa, en lo cantó de Saint-Gall, lo *mildew* va fer perdre en dos termes molt reduhits, la major part de la cullita en dit any.

Ja avans, en América mateix, apar que havia causat tants danys en los vinyats que allí 's conreuan, que se 'ls comparava als causats per lo *Peronospora infestans*, anys enrera en la Irlanda, en las patatas, determinanthi una fam general.

Alguns donan á la *Peronospora* lo nom de *nebbia*, boira, y en Fransa 's coneix també per *fals oidium*; y sa consistencia y forma de reproducció son las següents, segon M. Millardet.

Vegeta principalment en las fullas dels ceps, y á voltas, sobre tot en los Estat-Units y en Italia, ataca també als rahims. La pell dels sarments ó vergas, ofereix també devegadas tacas groguencas aprop de la inserció de las fullas ó pámpols atacats per aquest parásit.

Los punts de las fullas atacats per aquest, no presentan res de notable fins que apareixen en sa part inferior sos filaments fructífers. Aquestos constituheixen, ab los *sporos* que portan,

unas tacas blanques de $\frac{3}{4}$ de mil·límetre d'alsada, d'aspecte cristallí, com si s'hagués espolvorejat la fulla ab sal ó be ab sucre. Las tacas s'extenen y van reunint par sas boras; y á mesura que s'extén sa periferia, s'assecan pel centre. En los punts sechs, los filaments fructífers se crespán y casi 's fan imperceptibles, mentres que 'l teixit de la fulla s'asseca y pren un color torrat.

En son principi, en la vinya europea, son diàmetre general es de 1 á 3 mil·límetres y solen ser més numerosas á lo llarch dels nervis y al estrém dels lóbulos de la fulla. Reunintse las unas ab las otras las tacas, acaban per ocupar tota la cara inferior del pámpol, que s'arruga, asseca y cau.

En los ceps atacats, sols quedan las fullas del camp demunt; tot lo demás fullám desapareix.

En Italia, com havém dit, lo *mildew* ataca ab gran intensitat los rahims. y M. Cerletti diu que lo peduncul y 'ls pedunclets portant molt sovint tacas semblants á las de las fullas, pero essent mes fatals sos efectes, puig lo parásit invadeix tot lo rahim y acaba per escanyarlo, interrompent tota comunicació directa ab lo resto del cep de ahont reb l'aliment. Sobre la pell del rahim s'hi veu, primer, una mena de polsina blanca com si fos enfarinat; després apareixen algunas clapas morenas, á voltas molt poch visibles, que penetran en la carn del grá. Poch temps després, lo rahim comensa á assecarse, y no queda mes que una rapa morena y seca ab algun grans, mes ó menos tacats de lo mateix.

Segons lo mateix escriptor, la malaltia comensá á mostrarse en lo rahim, á fi de Juny de aquell any, y destruí en 3 ó 4 dias de pluja, una bona partida de la cullita pendent.

Segons los autors americans, aquella malaltia presenta dos estats diferents: un en lo cual la fulla se troba senzillament assecada, arrugada en mes ó menos punts, sense apariencia de floridura; y altre en que apareix aquesta, y forma las tacas ditas avans. Al primer, ne diuen *cop de sol*, y al segon *Mildion*.

Ara bé: lo mycelium de la *Peronospora viticola* viu en lo interior de la fulla del cep, y no en sa superficie, como lo *oidium*. Está format per filaments de grux variable que s'arrossegan

en los *meats* intercelulars, sens que se 'ls hi vegin trompas o xucladors.

Los receptacles fructífers que portan los *esporos* no sexuats, emergeixen ó brotan per grupos, dels *stomats*, de 4 á 9. En lo punt de sa emergencia, las células dels *stómat* son generalment un poch infladas. Sa alsada varia entre 6 y 8 décims de milímetre: tenen la forma d' arbustets rica y elegant ramificats. Las primeras brancas son en número de 3 á 7, lo mes sovint situadas en lo mateix plan y *disticas* sobre lo eje principal. Las de orde inferior son oposadas ó *disticas* á las de orde superior y disposadas seguint uns plans succesivament perpendiculars los uns al altres. Totas se destacan en ángul recte ó molt obert ab los ejes que las portan.

THEODOR CREUS.

(Acabará.)

VARIETATS

LA VERDADERA ACCIÓ DEL CAFÉ.

S' admet generalment per los higienistas que 'l caté pres á dósis moderadas es al mateix temps que un excitant, un tónich y un digestiu. No obstant, aquesta noció empírica tenia necessitat d' esser comprovada per probas de fisiología experimental, travalls verificats per lo doctor Guimaraes, de Rio-Janeiro (Brasil), lo pais del globo mes rich en varietats de café.

A un primer lot de cinch gossos, lliures pera menjar á voluntat, los hi feu absorbir cada dia una infusió de 2 á 300 grams de café torrat. Lo resultat d' aquest régimen fou: pérdua complerta de la gana, diarrea, disminució de pés (35 á 45 graus per dia y per kilógram de pés del cos) y per fi la mort dels cinch, als nou dias.

La acció de la infusió de café en gossos somesos á la inanició, se traduhí per una mort mes rápida. Los gossos que bebian simplement aygua clara, resistiren durant vint y quatre á trenta dias, mentres que 'ls romeros á una infusió diaria de café en quantitat de 100 grams, sucumbiren als pochhs dias.

Heus aquí per altre part las conclusions del autor.

1.ª Lo café fa consumir major quantitat d' aliments azoats; son ús fa

que la assimilació y desassimilació siga mes rápida, ó si 's vol la renovació dels teixits.

2.ª Aquesta beguda, obrant com excitant y reparadora, seria útil als que 's lliuran á un funcionament actiu; permeteria un gasto y un consum major de substancies azoadas y aumentaria aixís la forsa en lo treball.

3.ª Seria útil pera 'ls vells, qual assimilació es mes difícil.

NOTICIAS

Plaga desconeguda.—Altre plaga també desconeguda, ha aparegut en los arbres fruyters del plá y part de montanya de la provincia de Tarragona, los quals se posan negres, y al poch temps se quedan sense fruyt; los presseguers y pereras son, segons sembla, los que mes van sufrint fins ara.

Palafrugell.—Diu *El Palafrugellense*:

«Un fenómeno molt raro 's verificá en aquesta vila y demás pobles comarcans en los matins dels diumenges y dilluns prop passats; puig se vejeren revoletejar durant algunas horas milérs de papallonas, casi totas d' una mateixa especie, voleyant particularment sobre de la població, y á la altura de las casas, y marxant en direcció de S. E. á N. O., lo que cridá com es molt natural la atenció y curiositat d' aquestos vehins.

Nosaltres opiném que tan singular fenómeno era degut á la transformació rápida, en papallonas, de las crisálidas ú orugas que tots los anys en aquesta época 's situan en los pámpols dels ceps, y que es sabut que á últims de Juny desapareixen, com ho testifica un antich refrá que corra com válit entre nostres pagesos que diu: *per Sant Joan, las cucas se 'n van*. Però hi ha qui assegura que ditas papallonas venian del Africa, tota vegada que 'ls mariners las vejeren en alta mar, á molta distancia de la costa, durant aquells mateixos dias.»

Invasió de ratas.—Segons llegim en un colega de Figueras, hi ha una verdadera invasió de ratas en los Pirineus desde ahont baixan al plá destruint las cullitas. especialmente la del ségol.

Lo mateix que la part espanyola que per la francesa los danys son considerables.

Berga.—La tempestat que descarregá lo dijous anterior, entre una y tres de la tarde, sobre una extensa part d' aquella comarca ha deixat mals recorts. Infinitat de camps, uns arrasats per l' excés d' aygua altres molt trinxats per la gran cantitat de trossos de gel que caygueren, van perdre en poca estona 'l bomich aspecte que ab sos ufans y richs fruyts presentavan.

Figueras.—Terminadas las segas d' aquesta comarca, sembla que la cullita, particularment la del blat, encara que no bona, ni molt menos, no será, no obstant en molts punts tan dolenta com se temé per las plu-
jas de primers de Juny.

Máquinas de batre.—Desde 'l dilluns prop passat funciona en Torröella de Montgri una máquina batadora, sistema perfeccionat, que han comprat á una casa inglesa uns quants propietaris de dita vila.

Segons noticias adquiridas los magnífichs resultats obtinguts fins ara superan en molt los desitjos dels torröellenchs.

VINS

Ja fa temps que venim dihent que 'ls vins petits y mitjans no tenen gayre estima y per aixó molts han comensar enguany á destinarlos pera cremar, es á dir, pera obtenir esperit de vi. En l' any actual van á quedar en los cellers la bona part dels vins, si 'ls tenedors no baixan sas pretensions; però no basta aixó, pera donar sortida á nostres vins es necessari que 'ls preus sigan més baixos, sense qual circumstancia 'l comers va á quedar en la postració per tot l' any.

Las noticias de Fransa anuncian baixa en los preus per la acumulació de mercaderias en los grans mercats sense cap comprador. La gran cullita de cidras, los abundants envios d' Italia, y la fabricació del vi ab las pansas de Corinto han corroborat y afirmat lo que hem dit avans. Pera cúmulo de la desdita, afegeixis á tot aixó, las circunstancias sanitarias, per las que atravessa la vehina República.

Deu considerar lo propietari que tots los anys aumenta la cullita vinícola no tan solzament en Espanya sino en los demás paissos productors, degut á las grans plantadas de vinyas. ¿Cóm poden vendre 's nostres caldos al preu que 's pagavan en los anys anteriors? Impossible, lo propietari que no veu més que sa cullita y son poble, no 's forma una idea de las circunstancias que atravessa 'l negoci y 'ls perjudicis que li van á redundar com més temps guardi sos vins en los cellers.

Lo petit moviment, en sentit d' alsa, que han fet darrerament los vins de superior calitat en algunas comarcas catalanas, no 'ns ha de fer variar gens en las apreciacions que acabém de fer respecte al estat actual de nostres vins.

Dels informes que 's van rebent sobre la situació vitícola de nostra península, resulta que en Aragón y Navarra es ahont la vinenta berema promet avuy esser mes abundant.

També en certas comarcas d' Andalucia la mostra es supesior, però en las Riojas y gran part de Castella la Vella, la Manxa y Llevant l' estat del vinyat, sens esser dolent en general, no arriba, ni de molt, á lo que s' esperava en lo mes de Maig.

Imprempta de «La Renaixensa,» Xuclá, 13, baixos.